

Vammaisfoorumin ensimmäiset nostot YK:n vammaisoikeuksien komitean suosituksista

YK:n vammaisoikeuksien komitea on 3.9.2025 julkaissut loppupäätelmänsä ja suosituksena vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen täytäntöönpanosta Suomessa. Vammaisfoorumi kiittää komiteaa siitä, että se loppupäätelmissään jakaa vammaisjärjestöjen syvän huolen vammaissopimuksen täytäntöönpanon ja vammaisten ihmisten oikeuksien heikentämisestä Suomessa.

Komitea on monelta osin huolissaan vammaisoikeuksien heikentymisestä Suomessa ja antaa Suomelle yli 80 kehittämissuositusta, jotka sisältävät myös konkreettisia muutosehdotuksia lainsäädäntöön, lainsäädännön toimeenpanoon ja toimintakäytäntöihin.

Vammaisia ihmisiä koskeva lainsäädäntö

Komitea toteaa huolestuneena, että vammaispalvelulain 2 §:ään ehdotetut muutokset saattavat sulkea monet vammaiset henkilöt pois vammaisyleissopimuksen edellyttämistä palveluista. Komitea katsoo, että elämänvaiheen kriteerin lisääminen lakiin olisi iän perusteella syrjivää ja ristiriidassa vammaisyleissopimuksen 1 artiklan kanssa. Komitea suosittelee, että valtio pidättäytyy elämänvaihe -kriteerin käyttöönotosta vammaispalvelulakiin. (8 c ja d, 9d).

Komitea suosittelee, että valtio edistää viipymättä itsemääräämisoikeutta koskevan lainsäädännön uudistamista ja varmistaa, että se on täysin yhdenmukainen yleissopimuksen kanssa (7b).

Vammaisten ihmisten palvelut ja sosiaaliturva

Komitea suosittelee, että valtion on kompensoitava jo tehtyjä vammaisten ihmisten palveluita ja sosiaaliturvaa heikentäviä päätöksiä ja ettei valtio enää tee heikennyspäätöksiä (7c).

Komitea suosittelee, että valtio varmistaa, että hyvinvointialueiden rahoitus mahdollistaa vammaisoikeuksien toteutumisen yleissopimuksen mukaisesti (55b).

Komitea suosittelee, että valtio koordinoi keskus-, alue- ja paikallishallinnon tasoja sekä Ahvenanmaata varmistaakseen yleissopimuksen johdonmukaisen noudattamisen koko maassa, esimerkiksi järjestettäessä vammaispalveluja hyvinvointialueilla (7a).

Komitea suosittelee, että valtio laatii koordinoitun strategian ja selkeän aikataulun vammaisten henkilöiden laitoshoidosta luopumiseksi ja antaa sille riittävät taloudelliset resurssit (37a).

Komitea suosittelee, että valtio kehittää vammaisten ihmisten kotiin saatavilla olevia palveluita tavalla, joka kunnioittaa itseohjautuvuutta ja yksilöllistä määräysvaltaa, ei aseta

palveluille ikärajoituksia tai palvelumaksuja sekä varmistaa yhdenvertaisuuden sekä hyvinvointialueiden välillä että yhdenvertaisuuden vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja saavien vammaisten henkilöiden välillä”. (37b).

Komitea suosittelee, että valtio investoi kiireellisesti ruotsinkielisiin sosiaalipalveluihin ja esteettömään asumiseen Ahvenanmaalla, jotta siellä asuvien vammaisten ihmisten ei enää tarvitse hakea palveluja Manner-Suomesta tai Ruotsista (37a).

Komitea suosittelee, että valtio ryhtyy kiireellisiin toimiin sen varmistamiseksi, että Ruotsiin siirretyille vammaisille henkilöille on tarjolla sosiaalietuuksia (7c ja 55C).

Vammaisten ihmisten oikeussuoja ja osallisuus yhteiskunnassa

Komitea suosittelee, että valtion on turvattava vammaisjärjestöille riittävä rahoitus, jotta ne voivat osallistua täysimääräisesti vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanoon (7c).

Komitea on huolissaan vammaisten ihmisten oikeussuojan saatavuudesta ja suosittelee, että vammaisjärjestöille annetaan riittävästi resursseja ja rahoitusta, jotta ne voivat tarjota vammaisille henkilöille oikeudellista neuvontaa ja edunvalvontaa sekä osallistua oikeus- ja hallintohenkilöstölle suunnatun koulutuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen (24 ja 25e).

Komitea suosittelee, että valtio kehittää menettelyjä, joiden avulla vammaisia henkilöitä kuullaan ja heidät osallistetaan aktiivisesti järjestöjensä välityksellä myös hyvinvointialueilla kaikissa yleissopimuksen täytäntöönpanoon liittyvissä asioissa (7d).

Lopuksi

Vammaisfoorumi edellyttää Suomen valtion noudattavan komitean pyyntöä (kohta 68) siitä, että Suomi levittää nyt saamiaan loppupäätelmiä ja suosituksia laajasti ja saavutettavasti kansallisilla kielillä ja vähemmistökielillä, mukaan lukien viittomakieli ja helppolukuinen selkokieli sekä verkkosivuillaan että suoraan vammaisjärjestöille, vammaisille henkilöille ja heidän perheenjäsenilleen.

Vammaisfoorumi ry

Annamme mielellämme lisätietoja.

Taina Kölhi

Vammaisfoorumi ry:n CRPD-työryhmän vetäjä

+358 50 3427699, taina.kolhi@nakovammaistenliitto.fi

Pirkko Mahlamäki

+358 (0)400 544 576, pmahlamaki@gmail.com